

GEWOONTEDIEREN, *wees op uw hoede!*

Taalvaardigheden zijn terecht een dominant onderdeel van het vak Nederlands: de competenties die we aanleren, trainen en stimuleren zijn normaal gezien allemaal inzetbaar in het dagelijkse leven van onze leerlingen of studenten vandaag en morgen. Maar als één aspect (in dit geval het vaardigheidsonderwijs) zo'n wezenlijk onderdeel wordt van een programma, dreigt het log en onwrikbaar te worden. Tijd voor een kritische zelfreflectie dus, met de focus op luisteren, kijken en lezen.

Dieter Verstraete

Over de auteur

DIETER VERSTRAETE

is leerkracht Nederlands, Engels en Gesprekstechnieken in het Sint-Jozefs-instituut Handel en Toerisme Brugge. Daarnaast geeft hij ook workshops op verschillende nascholingsdagen en is hij assistent aan de vakgroep Onderwijskunde van de Universiteit Gent.

Een eerste gewoonte die ik durf in vraag stellen is het vooraf geven van vragen bij luister- en leesvaardigheidsoopdrachten. Waarom doen we dat? Mijn krant bevat geen vragenlijst op de eerste pagina's, *Terzake* begint niet met een lijst woorden die ik moet verklaren binnen de context, bij het personeelsnieuws moet ik ook geen passende titel verzinnen bij een alinea. We lezen en luisteren toch om een antwoord te vinden op vragen die we zelf stellen? Kunnen we dat ook niet binnen de schoolmuren zo aanpakken?

Leerlingen vertrekken bijvoorbeeld vanuit een korte reportage. Daarna lijsten ze individueel relevante vragen op. Vervolgens gaan ze zelf op zoek naar de antwoorden. Ze kunnen daarin alle ruimte krijgen, of we beperken hun zoektocht tot enkel dagbladen of alleen

www.deredactie.be (met op zich al een schat aan informatie). Al is de eenvoudige optie die velen onder ons al gebruiken – in mijn ogen – waardevoller: noteer op een blanco blad en gebruik je notities nadien bij het oplossen van de vragen die je dan voor de eerste keer ziet. Bij luisteren én lezen.

Als leerling vond ik het al een vreemd gegeven: bij een luisteropdracht mag je vaak tot driemaal toe naar hetzelfde luisteren. Zo werden we het gewoon als leerling en ook onze vakdidacticus vond het een goede tactiek. Maar hoe realistisch is dat eigenlijk? Ik zie het eigenlijk enkel binnen schoolmuren gebeuren. En natuurlijk kunnen leerlingen niet altijd alles in één keer oppikken. En natuurlijk kan je een uitzending makkelijk even terugspoelen. Maar kijken we ooit twee,

drie keer naar hetzelfde, onmiddellijk na elkaar? Ik denk het niet.

Misschien moeten we lezen en luisteren hier gewoon verenigen: wat pikken leerlingen op over een nieuwsfeit na één keer te kijken naar (1) de bijhorende reportage van het televisie- of radiojournaal en (2) een opinie of kort debat daaromtrent in een duidingsprogramma, gecombineerd met (3) een artikel erover in een tijdschrift? Op zo'n manier informatie verwerken, lijkt me realistischer dan driemaal hetzelfde te beluisteren. Graag simpeler? Leerlingen krijgen allemaal dezelfde tijd om individueel te kijken naar een fragment en de vragen op te lossen. Ze kiezen zelf waar ze terugspoelen, even op pauze drukken ... Doen wij het zelf ook zo niet bij – ik zeg maar iets – het opstellen van een luisteropdracht? Of

ruimer: het bekijken van een instructievideo op YouTube om een das te knopen?

Natuurlijk heeft de traditionele aanpak zijn waarde, als een noodzakelijke tussenstap. Maar er is nu toch nog één gewoonte die te evident is geworden: we evalueren de vaardigheidsbeheersing vaak wel erg geïsoleerd. Eén artikel, tien vragen, that's it. Met op het einde nog een opinie vraag om het beoordelende niveau te kunnen afvinken. Waarom dagen we onze leerlingen niet meer uit?

Elke leerling is bijvoorbeeld lid van een fictieve webshop en bij het begin krijgen ze zeven bestelformulieren, een inventaris en planningsschema. Na een eindje horen ze ook twee voicemail met aanpassingen voor twee bestellingen. Kunnen ze binnen het lesuur de juiste

leverinstructies in één logisch schema samenbrengen voor de logistieke medewerkers en die ene klant een correcte formele e-mail sturen met de mededeling dat zijn bestelling vertraging heeft opgelopen? Lijkt makkelijker dan het is, voor vele leerlingen. Zeker onder tijdsdruk. De complexiteit van die opdracht kan je trouwens makkelijk aanpassen aan je doelgroep, of zelfs per leerling. Liever wat eenvoudiger? Iedereen bekijkt samen één reportage rond een maatschappelijk probleem. Dan zoeken de leerlingen in groepjes naar oplossingen en beoordelen die suggesties met voor- en tegenargumenten. Tot slot zet iedereen individueel op papier welke oplossing hij of zij naar voren zou schuiven. Hierbij kunnen de leerlingen aan de slag met de inhoud uit de reportage (of tekst) én met de ideeën en argumenten van hun medeleerlingen.

Stilstaan doet nadenken: even op pauze drukken, dwingt je om van een afstand te reflecteren over waar je zelf mee bezig bent. Stilstaan is dus ook vooruitgaan. Het geeft je de goesting, de inspiratie en de energie om bepaalde zaken anders aan te pakken. Weg (voor even) van de gemakkelijke gewoontes en waardevolle routines. Daarom sluit ik hier af, want er is werk aan de winkel!

